

תוכן עניינים

מבוא	2
1. רקע מקדים – זכויות האדם בהודו	5
2. פרק תיאורטי – חוקי זכויות האדם בהודו	10
3. מקרה מבחן - השפעת משטר הקאסטות על הדאליטים	18
סיכום ומסקנות	25
ביבליוגרפיה	28

מבוא

קאסטות בהודו הינה התנהלות חברתית היסטורית הקיימת זה מאות שנים לפיה קבוצות אוכלוסיות משויכות למעמד חברתי היררכי מוגדר. ישנו דיון עתיק והיסטורי בנוגע למספר הקאסטות בהודו, אך כן ישנה הסכמה ממושכת כי קאסטת הדאלית, נחשבת לקאסטה החברתית הנמוכה ביותר וחבריה סובלים מנידוי חברתי, תופעת אפוליות מגוונות, עוני, כינויי גנאי, אלימות והתעלמות שלטונית וחברתית ממצוקתם הממושכת (Darity, 2008, p. 457).

השייך לקאסטת הדאלית, הוביל במהלך המאה ה-20 לעוררות מחאתית של מספר נציגים מהקאסטה שביקשו לשנות ולבטל את משטר הקאסטות. תהליך זה בוצע בעיקר במסגרת חקיקתית כאשר נציגים מהקבוצה לקחו חלק מרכזי בעיצוב החוקה ההודית בסוף שנות ה-40 של המאה ה-20. בסופו של דבר החוקה ההודית, אכן קבעה על איסור אפליה, שוויון זכויות, ומתן זכויות לקבוצות מיעוט. כמו כן, במרוצת השנים, הודו חתמה ואשררה אמנות בינלאומיות בנושא זכויות האדם שעשויות להיות רלוונטיים בהחלט לנושא הקאסטות ומניעת האפליה. אמנות אלו כללו בין היתר את ההכרזה האוניברסאלית בדבר זכויות האדם של האו"ם – 1948; אמנת האו"ם בדבר ביעור כל הצורות של אפליה גזעית משנת 1965; אמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות משנת 1966; והאמנה לזכויות חברתיות, כלכליות ותרבותיות משנת 1966 (U.N. Constitution of India, 1950; 2020).

למרות כי בהודו ישנה תשתית חקיקתית נרחבת לשמירה על זכויות אדם, וכן תמיכה באמנות המתמקדות בנושא זכויות האדם, נידמה כי בפועל הדבר איננו משפיע רבות על מעמדם של האזרחים המשוויכים לקאסטת הדאלית. תושבים אלו ממשיכים לסבול מאפוליות מגוונות, פערי שכר, אלימות ומקרי זוועה שלרוב מאופיינים בהתעלמות מצד השלטון ועובדי הציבור (Sarkin, & Koenig, 2009, p. 551). למרות כי ישנה התעלמות ממושכת של השלטון והציבור מתלונות רבות של תושבים המשוויכים לקאסטת הדאלית, עדיין ישנם אישים וגופים שונים בהודו שפעלו ועודם פועלים לקידום מעמדם החברתי של קאסטת הדאלית, כמו המנהיג הפוליטי-אמבדקר או הוועדה הלאומית לזכויות אדם בהודו שהוקמה בשנת 1993 (Sarkin, & Koenig, 2009, pp. 556, 561). **שאלת מחקר:** מהם מאפייני המאבק של הדאליתים בהשגת שוויון זכויות בהודו במחצית השנייה של המאה ועשרים?

מתודולוגיה: מחקר עיוני המשתמש במקורות אקדמיים שבחנו את נושא משטר זכויות האדם בהודו ונושא הקאסטות. כמו כן יבוצע שימוש במקורות ראשוניים כמו אמנות בינלאומיות, חקיקות לאומיות בהודו (שתורגמו לאנגלית), ונאומים של אנשי מפתח בתחום הפוליטיקה והחברה בהודו. הטווח של המחקר יתמקד ברובו בחצי

1. רקע מקדים – זכויות האדם בהודו

הפרק יתאר את המצב הקיים בהודו בנוגע לזכויות אדם בדגש על מעמדות מיעוטים בחצי השני של המאה ה-20. תחילה, אציג רקע מקדים לאופן שבו התפתחו והתקיימו הקאסטות בהודו בדגש על תקופת סוף הקולוניאליזם כתקופה שעיצבה את הודו העצמאית. לאחר מכן אציג את השפעת הקאסטות בהודו על יצירת מעשי אפליה ממושכים בתקופת החצי השני של המאה ה-20, כדוגמת אפליה פוליטית, חברתית וכלכלית, הנובעת מהשתייכות היסטורית לקאסטה.

התפתחות הקאסטות בהודו

המונח קאסטה מקורה בשפה הלטינית - castus, שפירושה "טהור", כלומר משהו שאיננו מעורב. הקאסטות מקורן בתפיסה אירופאית (ולכן גם השימוש בלטינית) כאשר בספרד קאסטות נועדו לבצע הבדלה בין גזעים, ואילו בעבור פורטוגל הדבר נועד להפריד בין קבוצות והיררכיות חברתיות. כאשר נציגים מהאמפריה הפורטוגזית התיישבו על חלק מחופי הודו במאה ה-15, אלה אימצו את המונח קאסטות בכדי לבצע הבחנה בין תושבים הודים בהתאם להיררכיה חברתית, כלכלית וגזעית. למרות כי המינוח קאסטות מקורו הוא אירופאי, הרי שהבחנה בין קבוצות חברתיות בהודו הינה וותיקה יותר. כך למשל ניתן לזהות חלוקה היררכית חברתית של החברה ההודית לפי טקסטים דתיים - ריג ודה, שפורסמו כבר לפני יותר משלושת אלפים שנה. חלוקה זו קרויה על ידי ההודים "ורנה", שפירושה מילולי הוא צבע. זאת אומרת כי כאשר האירופאים החלו להתיישב בהודו, והשתמשו במינוח קאסטות, הרי שהחלוקה ההיררכית החברתית בהודו כבר הייתה חלק היסטוריה בלתי נפרד מהחברה בהודו (Kapoor, 2007, pp. 274-275).

החלוקה החברתית בהודו התחלקה מבחינה היסטורית לפי ארבע/חמש קאסאות: הראשונה בהיררכיה הינה קבוצת הברהמין - Brahmin, הנחשבים למעמד אצולה, מעמד דתי גבוה, או מורים רוחניים. לאחר מכן הקשאטריה - Kshatriyas, המוגדרים כלוחמים ושליטים אזוריים; אחריהם ואיישיה - Vaisya, המזוהים בדרך כעוסקים במסחר וסוחרים; תחתיהם נמצאת הקאסטה שודרה - Shudra, וחבריה מזוהים בעיקר כאיכרים ופועלים. מחוץ למערכת זו, או לחלופין בתחתית המערכת ההיררכית החברתית, נמצאת הקבוצה הדאלית - Dalit (פירוש מילולי - "שבורים"/"המדוכאים" אך ידועים גם בכינוי "האסורים במגע" - Untouchables) שמבצעים את המשימות הקשות והנחותות ביותר כדוגמת חופרי קברים ומנקים, והתפיסה בהודו כי למעמדות גבוהים רצוי להימנע מקרבה או מגע עם תושבים המשויכים לקאסטה דאלית. הוויכוח האם הדאליתים נמצאים במערכת הקאסטות או לא, נחשבת לעניין פרשני אנתרופולוגי, שכן מעמדם הנמוך מצד אחד מותיר אותם מחוץ למערכת